

HAJNALOK ÉS ALKONYOK

SZAVAKBAN ÉS KÉPEKBEN

összeállította: Szász András

Holnap Kiadó

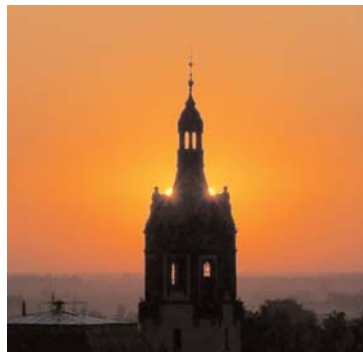

Reményik Sándor
Mi mindig búcsúzunk

Mondom néktek: mi mindig búcsúzunk

Az éjféltől reggel, a nappaltól este,
A színektől, ha szürke por belepte,
A csöndtől, mikor hang zavarta fel,
A hangtól, mikor csendben halkul el,
Minden szótól, mit kimond a szánk,
Minden mosolytól, mely sugárzott ránk,
Minden sebtől, mely fájt és égetett,
Minden képtől, mely belénk mélyedett,
Az álmainktól, mik nem teljesültek,
A lángjainktól, mik lassan kihűltek,
A tûnő tájtól, mit vonatról láttunk,
A kemény rögtől, min megállt a lábunk.

Mert nincs napkelte kettő ugyanaz,
Mert minden csönd más, - minden könny, - vigasz,
Elfut a perc, az örök idő várja,
Lelkünk, mint fehér kendő utána,
Sokszor könnyünk se hull, szívünk se fáj
Hidegen hagy az elhagyott táj, -
Hogy eltemettük: róla nem tudunk
És mégis mondom néktek:
Valamitől mi mindig búcsúzunk.

Petőfi Sándor
**Szerelmes
vagyok én**

Szerelmes vagyok én,
Vagy tán tűzbe estem?
Nem tudom, de igaz,
Hogy ég lelkem, testem.

Látjátok pirulni
Halovány orcámat?
Hajnal-e vagy alkony,
Ami ottan támad?

Hajnal is, alkony is;
Örömm hajnala,
Örömm hajnala,
Bánatim alkonya.

Megvallom: nem első
Bennem e szerelem,
De hogy az utolsó,
Arra esküdhetem.

Szerelmem sasmadár;
Vagy égbe száll velem,
Vagy széjjelszagatja
Körmeivel szívem.

A vibrant rainbow arches across a clear sky, starting from the bottom left and curving towards the top right. The colors are bright and distinct. Below the rainbow, a landscape with trees and buildings is visible under a clear sky.

Dsida Jenő
A szivárvány

Ha a felhők elvonultak
S csendesült a bős elem,
Szép szivárvány fényes útnak
A magasban megjelen.

Mekkora híd! Mennyi pompa!
Nézd csak: vörös, sárga, zöld!
Itt megyünk az égi honba,
Mikor a vég beköszönt.

Ady Endre Az Ős Kaján

Bíbor-palásban jött Keletről
A rímek ősi hajnalán.
Jött boros kedvvel, paripásan,
Zeneszerszámmal, dalosan
És mellém ült le Ős Kaján.

Duhaj legény, fülembé nótáz,
Iszunk, iszunk s én hallgatom.
Piros hajnalok hosszú sorban
Suhannak el, és részegen
Kopognak be az ablakon.

Szent Kelet vesztett boldogsága,
Ez a gyalázatos jelen
És a kicifrált köd-jövendő
Táncol egy boros asztalon
S Ős Kaján birkózik velem.

Én rossz zsakettben bóbiskálok,
Az Ős Kaján vállán bíbor.
Feszület, két gyertya, komorság.
Nagy torna ez, bús, végtelen
S az asztalon ömlik a bor.

Ó-Babylon ideje óta
Az Ős Kaján harcol velem.
Ott járhatott egy céda Ősöm
S nekem azóta cimborám,
Apám, császárom, istenem.

Korhely Apolló, gúnyos arcú,
Palástja csusszan, lova vár,
De áll a bál és zúg a torna.
Bujdosik, egyre bujdosik
Véres asztalon a pohár.

„Nagyságos úr, kegyes pajtásom,
Bocsáss már, nehéz a fejem.
Sok volt, sok volt immár a jóból,
Sok volt a bűn, az éj, a vágy,
Apám, sok volt a szerelem.”

Nyögve kínálom törött lantom,
Törött szívem, de ő kacag.
Robogva jár, kel, fut az Élet
Énekes, véres és boros,
Szent korcsma-ablakunk alatt.

„Uram, kelj mással viadalra,
Nekem az öröm nem öröm.
Fejfájás a mámor s a hírnév.
Cudar álmokban elkopott
A büszke oroszán-köröm.”

„Uram, az én rögöm magyar rög,
Meddő, kisajtolt. Mit akar
A te nagy mámor-biztatásod?
Mit ér bor- és vér-áldomás?
Mit ér az ember, ha magyar?”

„Uram, én szegény, kósza szolgál,
Elhasznált, nagy bolond vagyok,
Miért igyak most már rogyásig?
Pénzem nincs, hitem elinalt,
Erőm elfogyott, meghalok.”

„Uram, van egy anyám: szent asszony.
Van egy Lédám: áldott legyen.
Van egy pár álom-villanásom,
Egy-két hívem. S lelkem alatt
Egy nagy mocsár: a fürtelem.”

„Volna talán egy-két nótám is,
Egy-két buja, új, nagy dalom,
De, íme, el akarok esni
Asztal alatt, mámor alatt
Ezen az Ős viadalon”

„Uram, bocsásd el bús szolgálodat,
Nincs semmi már, csak: a Bizony,
Az Ős Bizony, a biztos romlás,
Ne igézz, ne bánts, ne itass.
Uram, én többet nem iszom.”

„Van csömöröm, nagy irtózásom
S egy beteg, fonnyadt derekam.
Utolszor meghajlok előtted,
Földhöz vágom a poharam.
Uram, én megadom magam.”

S már látom, mint kap paripára,
Vállamra üt, nagyot nevet
S viszik tovább a táltosával
Pogány dalok, víg hajnalok,
Boszorkányos, forró szelek.

Száll Keletről tovább Nyugatra,
Új, pogány tornákra szalad
S én feszülettel, tört pohárral,
Hűlt testtel, dermedt-vidoran
Elnyúlok az asztal alatt.

Petőfi Sándor

A nap házaselete

A nap házas legény,
Tudjátok?
Hanem szegény
Fején
Ez éppen a nagy átok,
Mert a papucskormány terhét nyögi;
Rossz felesége annyi bút szerez neki.
Természetes hát, hogy a jó öreg
A bort nem veti meg.
A bort, mely minden bajnak orvoslója.
A bort, mely a szívből a bút kiszórja.
De otthon inni nem merészel,
Mert ekkor kész a pör a feleséggel.
Azonban tud magán segíteni.
Midőn az égen a szokott utat teszi:
Csak arra vár,
Hogy fellegekbe öltözzék a láthatár.
Ekkor nem félve,
Hogy őt meglátja felesége,
Bebaktat egy közeleső
Kocsmába,
S iszik, mint a kefekötő,
Bújába'! -
Ha jön az est,
S a felleg oszlani kezd,
Látjátok ötet, amint mámorosan
Piros pofával az égről lezuhan.

Juhász Gyula **Budapesti Ősz**

Sötét aszfalt. Őszi regg ólmos árja
Az aprókockás térre leszakad;
Hajnal fakul az esős éjszakára,
Már látom a komor, nagy tűzfalat.
Ködtől kopottan, ablakomra szállva,
Két esett veréb álmosan fecseg,
Lelkem kiréved a foszló homályba,
- Maradjatok itt, szürke verebek!

Valamikor a pitymallat sugárát
Ujjongva lestem iratos mezőn,
Hús szél borzolta nagy kalászkok árját,
A nap mosolygott és rá repesőn
Mennybéli kórus zendíté imáját
S a rét, az ég száz színben reszketett.
Most? Búsan zizegnek a villanylámpák,
- Maradjatok itt, szürke verebek!

Mintha minden gyász, amit általéltem,
Csöndes titokban fojtogatna most,
Mintha a ködök e magányos téren,
Lelkembe hamvaznák a bánatot,
Mely kihalt utcák során tovalézung,
Mely szitáló közönnyel csepereg,
Magam vagyok ébren. Most ki se véd meg,
- Maradjatok itt, szürke verebek!

Rekedt a hangom. Nincs pacsirtadal már,
Csak álmodom mezőkről, éjszaka.
És fényt lopok kihamvadt alkonyatnál,
Oh én vagyok a szürkeség maga!
Olyan, miként ti. Villamos rohan már,
Fölbúg, sikongat! Lelkem átremeg,
A nagy kórusból csak e hang maradt már,
- Ti is elszálltok, szürke verebek!

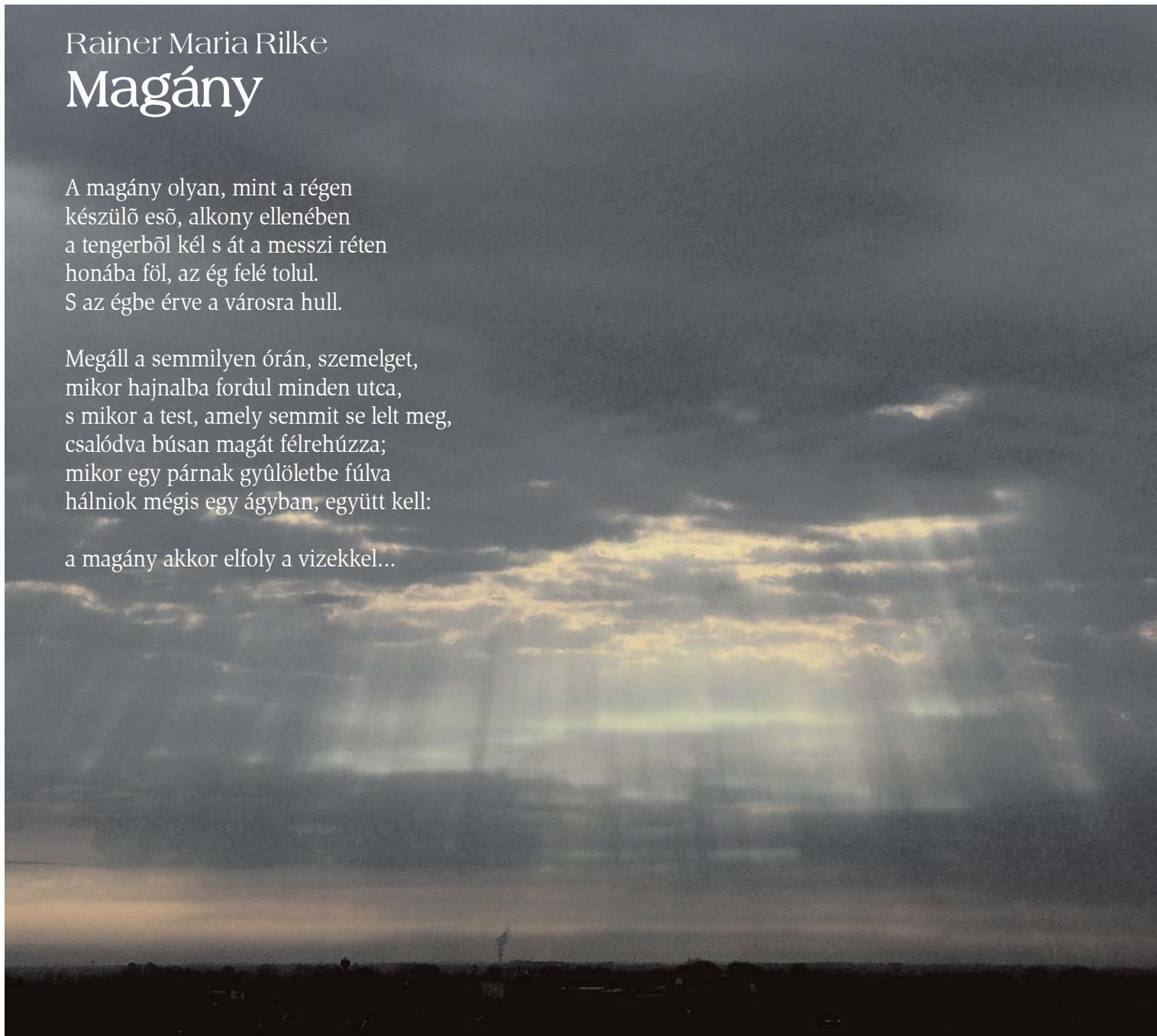
Rainer Maria Rilke

Magány

A magány olyan, mint a régen
készülő eső, alkony ellenében
a tengerből kél s át a messzi réten
honába föl, az ég felé tolul.
S az égbe érve a városra hull.

Megáll a semmilyen órán, szemelget,
mikor hajnalba fordul minden utca,
s mikor a test, amely semmit se lelt meg,
csalódva búsan magát félrehúzza;
mikor egy párnak gyűlöletbe fúlva
hálniok mégis egy ágyban, együtt kell:

a magány akkor elfoly a vizekkel...

Szappho
Boldogok szigete

Az Oceanus parttalan
Habágya csipkefodra közt,
Hol sisteregve oltja ki
Piros fáklyáját Héliosz,
Ott ring a boldog fénysziget!
De jaj, csak árnyak laknak ott!
Élő azt el nem érheti!
Nem hervadó mezőire
Még a nap is csak halva jut...

Horváth Imre

Alkony Várad felett

Lila ködbe szúrt szemekkel
várom: másképp mikor lesz már...?!
Gonosz sorsom, miért temetsz el? -
Messze, messze foszforeszkál

annyi csoda, szépség, mámor...
- Itt az ősz sír és a bánat. -
Örömtől tiltva, - távol -
vergődöm, mint sebzett állat.

Nincsen senki, ki szeressen...
Nem kell senki, aki szánjon!
Csókolni is elfeledtem
a váradi éjszakákon...

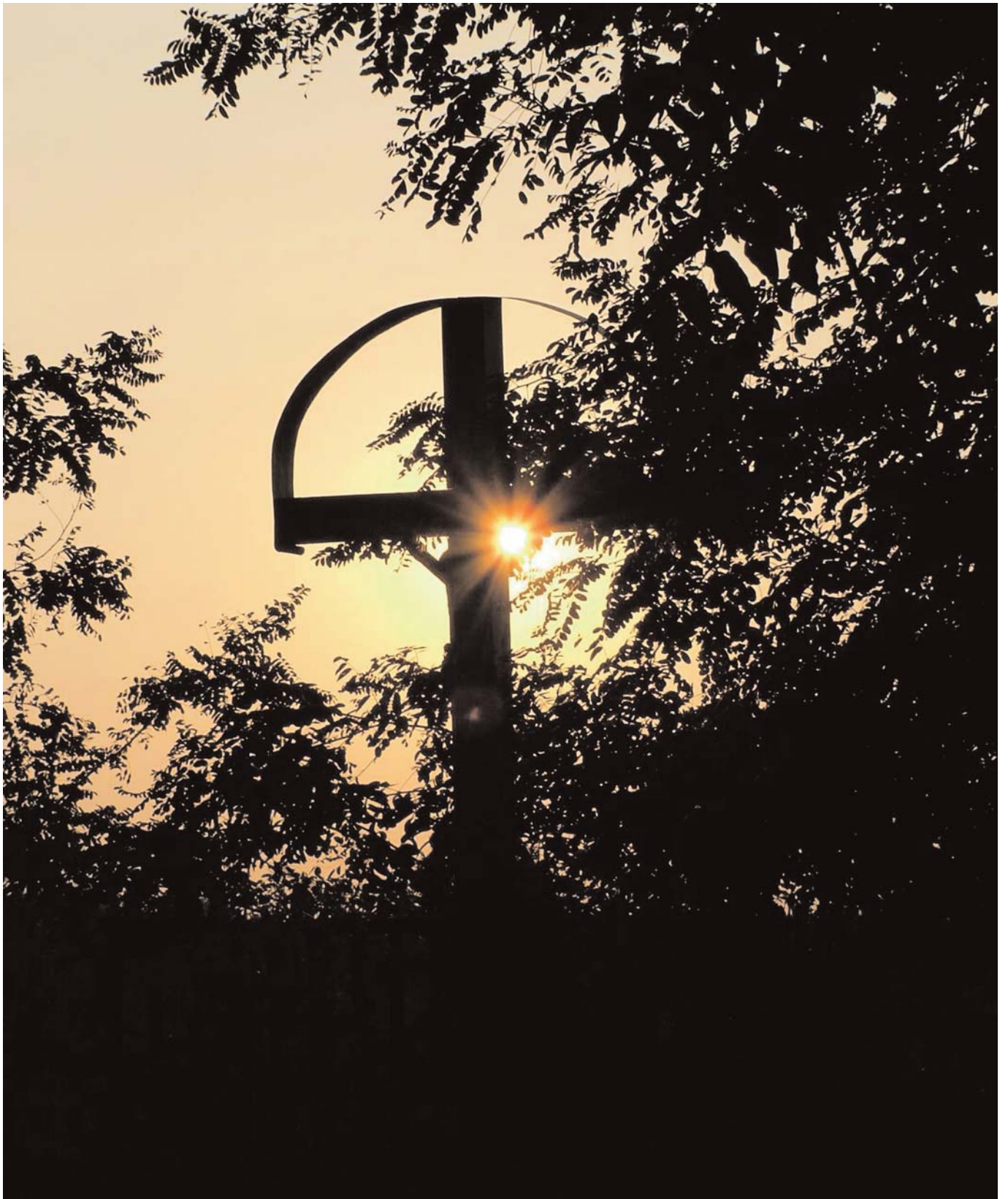
Nappal a halk temetőket,
este a sötétet búvom:
meg nem állít szeme nőnek
E céltalan, sivár úton.

A mit teszek - majdnem semmi:
bénaszárnyú akarások.
...Jó volna most menni, menni,
küzdve, bízva úgy, mint mások...

Nem így ülni tört ideggel,
zsibbadt aggyal, félig holtan:
nézve, előttem ki ment el...
keresve azt, aki voltam...

...Mert nem élet rossz rímekbe
róni itt a Körös-parton,
hogy könny pereg a szívemre,
s haldoklik a beteg alkony...

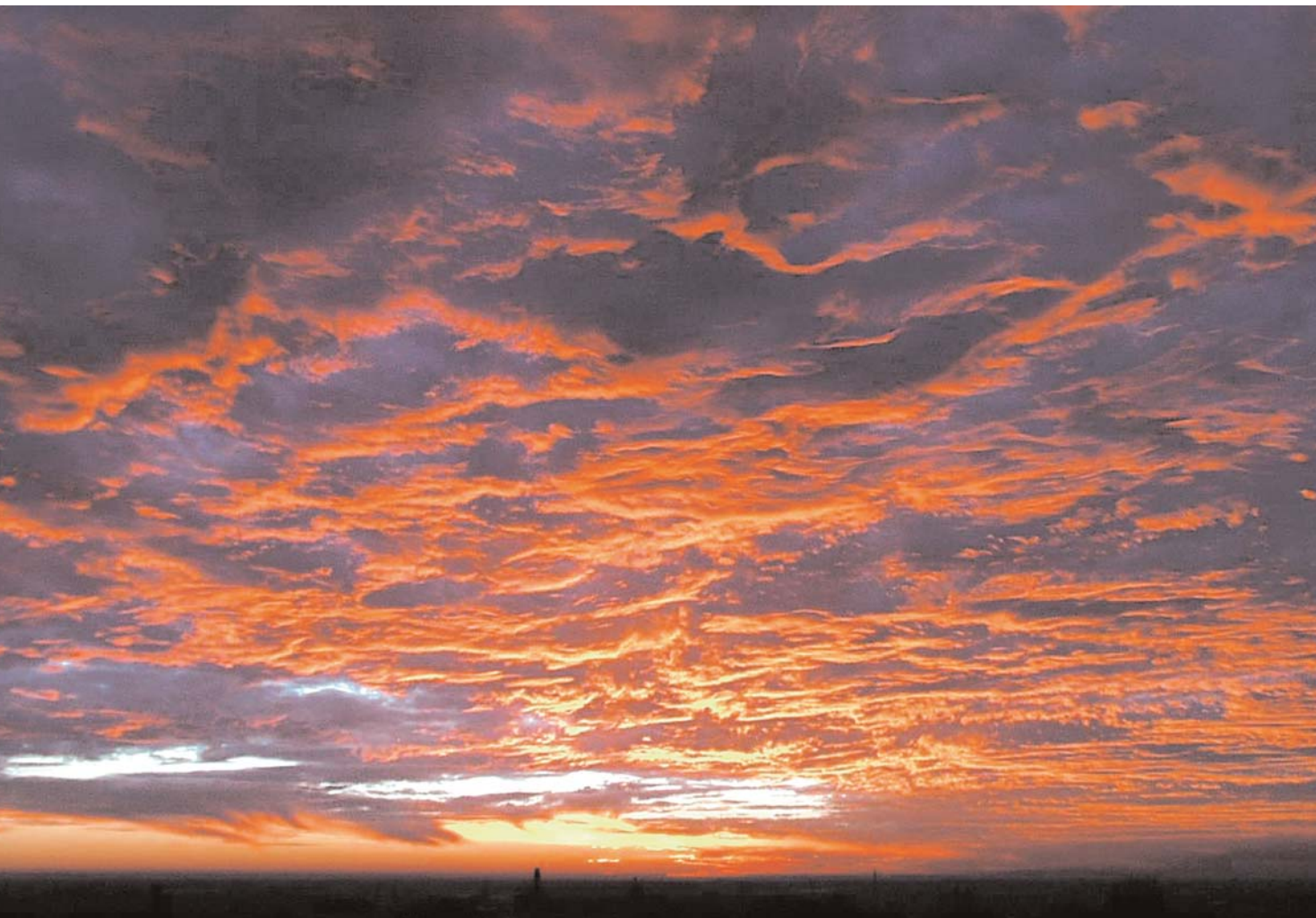

Reményik Sándor **Havasi feszület**

A pusztai kereszt hivatása a magány, az örök fájdalom. A Mindszentekkor talált harangvirágok kis cselédjei a halálnak. A hegyek megszire vannak és kékek. A csendben Isten magának harangoz. Az erdőben igazán csak a fának van hazája, az ember csak vándor-árnyék. A Királyhágón sűrű köd gomolyog, eltakarja Transsylvániát. A fellegek a fenyők álmai. A kék ég az örök ébredés. Isten testőrei dárdás testőrként állnak sorfalat. A bedőlt bányamélyben jánosbogár se száll. A szikla-katafalk ravatalnak sem utolsó. A vadon tövén rémeket lát a házikó. A sziklák szemérmesek, fenyőágakkal takargatják gránitbordáik szörnyű élet. A Korongyoson gyopár terem. Lenn patak zúg, a fenyves folytatja, öreg fenyők ingnak méltóságosan. A patak dajka, ki esténként dalol. Fenn a sár is tiszta, anyagtalan agyag. A fenyves kísérteties. Harkály kopogtat egy vén fenyőfát, kinek mindegy, hogy bölcső lesz, vagy koporsó. A tengerszem körül zúg a messzeség, néma árny borul a tóra, viharról álmodik a vízirózsa.

Pilinszky János
Ahogyan csak

Esti mise, téli vecsernye,
éjféli Úrfölmutatás,
miként a hó hallgat a meglepett
fák alján, ahogy csupán
téli égbolt erős, szilárd,
úgy vérzenek jók, rosszak együtt,
bárányok, füvek, farkasok
halálunk monstranciájában.

Ady Endre **Vörös felhők alatt**

Kedves doktorom, ne küldjön engem Mária-Grünbe vagy Margitligetbe. Látja: el se megyek önhöz s levelet írok. Nem akarok én már ép ember lenni: akar az ördög. Sőt nem is tartom magamat betegnek. Én csak példátlanul összepajtaszkodtam az étellel. Én már mindig élek s minden percben annyit, amennyit ős Karsztlakók, avagy ostoba légiói a filisztereknek generációk alatt sem. Az igaz, hogy ennyi élet kissé sok egy ilyen gyöngye legénynek, mint én. Ám ne aggódjék, kedves doktorom, miattam. Tudok egy nagyon kívánatos bájos és rejtett helyet. Éjszaka szokott átnyargalni rajta a gyorsvonat. Végre is egy előkelő agyú embernek van annyi bátorsága, hogy nyakacs-káját kellő pillanatban ráfektesse az egyik sínre. Ez igen nagy és vigasztaló ígélet annak, aki már határozottan sokallni kezdi az életet.

Nem írom meg önnek a tüneteket: nincsenek új tünetetek. Szégyenkezem három nap óta, hogy orvosokra akartam bízni magam. Az orvosok tudnak furkulusokat vagy zúzódásokat gyógyítani néha. Tudják szuggerálni az övékénél alsóbbrendű idegrendszereket. De mit tudhatnak mívelni egészen föl szabadult lelkekkel? Akik érzik az életet, mióta csak élet van, s akik végig tudnak gondolni minden még elkövetkezendőt? Mit tudhatnak és tehetnek az ilyenekkel, kedves doktorom?

Amilyen fanatikusa ön a saját mesterségének, hajlandó lesz patológusi képzelődései szerint elbírálni az én leveletemet. Tegye, kedves doktorom, ha önt mulattatja. Én olyan ép, amilyenén ön kívánna varázsolni, nem lehetek. Nem is akarok talán lenni, ha ön tehetne is ilyenné. Végre sem ön, sem más mai élő nem vál-

lalhatja magát mindenttudónak. Önök talán ismernek minden emberi képességet?

Én tudom, hogy nem. És nagyon érzem azt is, hogy valami talány-embere leszek az önök kis tudományának.

Állítottam már s állítom megint: legyőztem az időt. Ópium-mámor s minden különös delírium nélkül akkor élek, amikor akarok s annyit élek, amennyit akarok.

Megengedi, hogy elmeséljek valamit? Hadd aggódjék, avagy nevéssen egy keveset, kedves doktorom.

Tudja, hogy hotelben lakom s nem egészen polgári életet élek. A minap úgy történt, hogy késő délutánon akartam az álomtól egy félórát lopni. Zajos volt a nagy hotel s ablakomon belátogatott a tavasz. Vörös felhők felém úszkálását vettem először észre s nyomban sírásra fakadtam. Azért sírtam, mert a tanítóm goromba volt. Éreztem, hogy igazam van, mert vissza tudtam tekinteni arra az időre, mikor még nem jártam iskolába. Én hozzám mindig nyájas szókkal szóltak eddig. Ám egy év telt el. Vidám-borús nebuló év. Sok szenzációt hozott számomra. Végre megszeretett a tanítóm is. Teltek az évek, s íme megyek a szerzetesek gimnáziumába. Új világ, új és szent eseményekkel: a város. Közben már háborgatnak a lányok. Jönnek Ottilia és a többiek s mind kegyetlenek hozzám. Diákoskodni elmegyek más városba. Egy-két évig borzalommal figyelem a magam lelkét. Milyen rakoncátlan és milyen telhetetlen lélek ez. Merre s meddig fog nyargalni velem. Minden napom eseményes, minden kis rezzenésére az életnek hatalmas kórusokkal felel a szívem. Intenzív életakarattal és szilajsággal élek.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	5
Reményik Sándor <i>Mi mindig búcsúzunk</i>	7
Petőfi Sándor <i>Szerelmes vagyok én</i>	8
Dsida Jenő <i>Szivárvány</i>	9
Ady Endre <i>Ős Kaján</i>	10
Petőfi Sándor <i>A nap házaselete</i>	11
Juhász Gyula <i>Budapesti ősz</i>	12
Rainer Maria Rilke <i>Magány</i>	13
Szappho <i>Boldogok szigete</i>	14
Horváth Imre <i>Alkony Várad felett</i>	15
Reményik Sándor <i>Havasi feszület</i>	17
Pilinszky János <i>Ahogy csak</i>	18
Ady Endre <i>Vörös felhők alatt</i>	19
Paul Verlaine <i>Misztikus alkonyat</i>	21
Juhász Gyula <i>Hajnal</i>	22
Babits Mihály <i>Esti dal</i>	23
József Attila <i>Hajnali vers kedvesemnek</i>	25
Ady Endre <i>Thaiszok tavaszi ünnepe</i>	28
Weörös Sándor <i>Kék a hajnal</i>	29
Buda Ferenc <i>Fohász a virradatban</i>	30
Sík Sándor <i>A fenyőfa éneke</i>	31
Babits Mihály <i>A költő szól</i>	33
Arany János <i>Reg és est</i>	34
William Shakespeare <i>XXXIII. szonett</i>	35
Radnóti Miklós <i>Alkonyi elégia</i>	36
Kassák Lajos <i>Hajnali ének</i>	37
Pilinszky János <i>A mi napunk</i>	38
Sík Sándor <i>Mécses</i>	39
Charles Baudelaire <i>Őszi est II</i>	40
John Keats <i>A vén Meg</i>	41
Petőfi Sándor <i>Szeretném itthagyni</i>	42
Weörös Sándor <i>Tavaszi virradat</i>	43
Victor Hugo <i>A magvető</i>	44

Petőfi Sándor <i>A puszta, télen</i>	45
József Attila <i>Rövid óda a kelő Naphoz</i>	46
Zelk Zoltán <i>Hajnali vendég</i>	47
Petrarca <i>Láng voltam</i>	48
Babits Mihály <i>Alkonyi prolóógus</i>	49
Szabó Lőrinc <i>Hajnali rigók</i>	50
Márai Sándor <i>Ajándék</i>	51
Babits Mihály <i>Hajnali gondolat</i>	52
Juhász Gyula <i>Ave</i>	53
Szász András <i>Az égi tűz</i>	54
Kosztolányi Dezső <i>Téli alkony</i>	56
Heincrich Heine <i>Loreley</i>	57
Tóth Árpád <i>Hajnali szerenáád</i>	58
Wass Albert <i>A Nap</i>	59
Juhász Gyula <i>Alkonyati órák</i>	60
Buda Ferenc <i>Vadludak</i>	61
Kassák Lajos <i>Szerelem és játék</i>	62
Dsida Jenő <i>Alkony</i>	63
Weörös Sándor <i>Vezeklés</i>	64
József Attila <i>Napszonett</i>	65
Wass Albert <i>Hajnali séta</i>	66
Paul Verlaine <i>Naplemente</i>	67
Sík Sándor <i>Sarlósboldogasszony</i>	70
Radnóti Miklós <i>Alkonyat</i>	71
Tóth Árpád <i>Őszi alkonyat</i>	73
Babits Mihály <i>Alkony</i>	74
Pilinszky János <i>Gyónás után</i>	75
Reményik Sándor <i>Ilyenkor</i>	76
Petőfi Sándor <i>Szülőföldemen</i>	77

